Ner 212. ROK 1845. ŚRODA 17 WRZEŚNIA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina		Bar. do 0° R w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi
	6	26" 10, 216	+ 12, 6	5, 36	WPn. Wschodni słaby	Pochmur o	Deszcz
16	2	27 0, 781	+ 10, 7	3, 48	Pł. Zachodni mocny	,,	
	10	2, 494	+ 8, 6	3, 33	Zachodni ,,	,,	Deszcz

Wiadomości zagraniczne.

— *Frankfort n. Menem 2 Września.* —

Królowa angielska jest tu po jutrze oczekiwana. Ztąd uda się królowa do Johannisbergu, gdzie zaszczyci Xcia Metternicha swemi odwidzinami.

— *Xstwo Sasko Koburg Gotha.* —

Dnia 3 września rano, królowa angielska opuściła Gotha; miała zamiar udać się prosto przez Frankfort i Moguncyę do Hagi, a ztamtąd przez Rotterdam do Londynu, gdzie, dnia 8 września spodziewa się stanąć. — Król belgijski podarował kassie ubogich w Koburgu 3000 zlr. Królowa angielska na takiż cel przesłała 100 f. st.

— *Od brzegów Renu 25 Sierpnia.* —

O zniesieniu gier hazardownych u wód niemieckich, odbyć się miały w ostatnich czasach żwawe układy pomiędzy różnemi rządami niemieckiemi. Słychać, iż się w ten sposób porozumiano, że na teraz liczba sal bankowych w każdym zakładzie kąpielowym ma być do 2ch ograniczona. Władza Związku Niemieckiego miała szczególnie zażądać od Homburga, aby gry zimowe zniósł zupełnie. Także w Spaa, w Belgii, mają pójść za przykładem Niemiec, skoro tu gry hazardowne zostaną zakazane.

— *Marienbad 28 Sierpnia* —

Dziś odbył się tu pogrzeb właściciela dóbr z Nowej Marchii, który tu był przybył, na kuracyę. Lubo był wyznania ewangelickiego, jednak tutejsze katolickie duchowieństwo nie tylko dozwoliło pochować go na katolickim smętarzu, ale i assystowało jego exportacyi, a nawet odprawiona była msza za jego duszę. Młodzież szkolna towarzyszyła zwłokom i nad grobem odśpiewała pieśń żałobną. Poczem jeneralny superintendant z Staude Dr. Köster dopełnił obrzędu kościelnego. W teraźniejszym czasie był to podwójnie radośny widok, katolickich duchownych widzieć obecnemi przy ewangielickim kościelnym obrzędzie w chrześciańskiej miłości i współczuciu. Obecni tu ziomkowie i współwyznawcy zmarłego uwielbiają prawdziwie chrześciańskiego ducha, jaki objawiło tutejsze katolickie duchowieństwo.

— *Bruxella 30 Sierpnia.* —

Królowa Wiktorya oczekiwana jest w Antwerpii d. 5 lub 6 września, zkąd odpłynie do Anglii.

— *Dnia 31 Sierpnia.* —

W bliskości brzegów morskich i w miejscach, gdzie powietrze zawiera w sobie części solne, ziemniaki są zupełnie zdrowe. Profesór Morren, jak wiadomo, zaleca wapno i sól morską jako skuteczny środek przeciw téj epidemii. Jego rada, aby natychmiast nać obciąć jak tylko ukażą się oznaki téj choroby, okazała się bardzo skuteczną.

— *Paryż 1 Września.* —

P. Guizot powrócił onegdaj do Paryża i dziś objął interessa ministerstwa spraw zagranicznych.

Ibrahim Pasza przybył dnia 16 sierpnia na Maltę; udaje się ztamtąd do Liworno i do kąpieli w Lucca.

We wschodnich prowincyach Chińskich zakładane są cztery biskupstwa, dwa z nich obsadzone będą francuzkiemi księżmi, którzy tam się już w téj chwili znajdują. Francya ofiarowała rządowi papiezkiemu, przyczynić się do wystawienia nowych kościołów w 4 miastach, w których nowym traktatem dozwolone jest wyznawanie religii katolickiéj.

Po zamordowaniu p. Menard na wyspie Basilan, admirał Cécile wspólnie z p. Lagreneé weszli w układy o zakupienie téj wyspy, ale rząd francuzki, jak twierdzi *Constitutionel*, odmówił swego potwierdzenia.

P. Lagreneé, poseł francuzki w Chinach, znajdował się d. 2 kwietnia w porcie Batawii, a zwidziwszy wyspę Jawę do dnia 27 kwietnia, odpłynął do Singapore, zkąd powróci do Makao.

Słychać, że hr. Appony, od 20 lat poseł

austryacki przy dworze Tuileryjskim, wynurzył życzenie aby został odwołany.

Notaryuszowie w Nimes, Alais, Uzes i Anduze postanowili mieć zamknięte biura w niedziele i inne dnie świąteczne.

Xżę Rianzares znajduje się teraz w Baguieres; wkrótce ma powrócić do Hiszpanii, zkąd towarzyszyć będzie Królowéj Krystynie do Rzymu.

W tych dniach umarł tu znakomity w naukach i w przemyśle p. Filip Girard. W r. 1810, gdy Napoleon zaproponował nagrody milion fr. za mechaniczną przędzalnię lnu, p. Girard rozwiązał to zadanie; ale kommissya nie zrozumiała jego planów, i jego prawa nie były uznane. Przekonano się jednak, że p. Girard od razu wskazał zasady i szczegóły przędzalni lnu takie prawie jakie są teraz w użyciu. Podupadły w skutku przesilenia w r. 1814, p. Girard nie zdołał otrzymać nawet wsparcia na poprawienie swych interessów, i zniewolony był przyjąć ofiary Austryi a późniéj banku polskiego w Warszawie. Gdy w r. z. powrócił do Francyi, rząd powziął zamiar udzielenia mu pensyi; ale propozycya ta odłożoną została do przyszłego zgromadzenia izb. Tymczasem przedsiębiercy przędzalń lnu uchwalili dla niego pensyę w summie 6,000 fr.

Syn Lucyana Bonapartego oczekiwany jest za kilka dni w Paryżu.

W *Galignanis Messenger* czytamy co następuje: Okręt przybyły do Marsylii przywiózł nam następującą nowinę: »Królowa Madagaskaru narzucała od niejakiego czasu uciążliwe i poniżające warunki rezydentom angielskim i francuzkim w Tamatave. Handel artykułów pierwszych potrzeb z wysp Bourbon i św Maurycego doznawał największych przeszkód. W skutku tego 3 okręty: dwa francuzkie i jeden angielski, wysłane zostały wspólnie do Tamatawy dla zabrania ztamtąd rezydentów wystawionych tam na nieprzyjemności. Sto żołnierzy z załogi na Bourbon składali część wyprawy. Wysadziły one na ląd 350 ludzi, ale warownia, któréj położenie mało im było znane, sypnęła na nich grad kul działowych i kartaczy; 14 majtków i 3 oficerów francuzkich, 3 majtków i 1 oficer angielski polegli, a 50 było ranionych, których zabrano wsiadając na okręty. Głowy poległych zatknęli Owasowie na dzidach i wystawili nad portem. Nazajutrz rzeczone okręty wylądowały powtórnie i zdołały zabrać na pokłady część rezydentów z rzeczami, jakie mogli z sobą unieść. Okręty powróciły do Bourbon. Następności nie są jeszcze wiadome.

Ajent pana Guizot otrzymać miał nad Renem od xcia Metternicha zapewnienie, że xżę Modeny odmówi Xciu Bordeaux ręki swéj córki.

Wielki astronom i fizyk Arago, radykalista i przyjaciel Alexandra Humboldta, zawiadomił akademię o nowem nader ważnem odkryciu. Pewien inżynier francuzki, za pomocą odparowania zamienił kwas krzemionkowy na krystaliczny i sztuczny kwarc, który zupełnie podobny jest do najczystszego kryształu górnego. Dla operacyj optycznych, które zawsze znajdowały nieprzebyte zawady z powodu małości kryształów górnych, odkrycie to jest bardzo ważne, a zarazem może ono słusznie na nowo ożywić nadzieje robienia dyamentów.

Paryż posiada cztery wielkie statuy konne: Henryka IV na nowym moście (Pont neuf), Ludwika XIII na placu królewskim (place Royale), Ludwika XIV na placu Zwycięztw (place des Victoires) i Xięcia Orleans w Luwrze.

— *Londyn* 30 *Sierpnia.* —

Królowa Wiktorya oczekiwana tu jest w powrocie z Niemiec dnia 10 następnego miesiąca. W czasie jéj niebytności przedsięwzięto w pałacu różne upiększenia i przeistoczenia.

Wiadomości ze Stanów Zjednoczonych względem ich wojny z Mexykiem, spowodowały wprawdzie w City poruszenie, wątpią jednak w ogólności, aby Mexykanie szczerze myśleli o wojnie z tak potężnym nieprzyjacielem jak Stany Zjednoczone. Wielu jest tego zdania, że Mexykanie będą w końcu bardzo radzi, kiedy zyskać będą mogli pokój.

Rozeszła się wieść, że p. Peel i Xżę Wellington mają zamiar odwidzić lorda namiestnika w Irlandyi.

Wiadomości o żniwach znowu są pomyślniejsze. Wczoraj i dziś *Globe* donosi według nadeszłych z prowincyi rapportów, że trwająca przez cały zeszły tydzień pogoda usunęła wszelkie obawy, i posłużyła do sprzątania z pól. Na wczorajszym wielkim targu w Wakefield cena pszenicy znacznie spadła. Użyte także zostały skuteczne środki przeciw chorobie kartofli.

Na wyspie św. Heleny wychodzi znowu od czerwca r. b. gazeta, pierwsza od śmierci Napoleona.

Handel osady naszéj Nowo-południowéj Walii (w Australii) tak się wzmógł, że w jednym tygodniu kwietnia r. b. wywieziono produktów téj osady za 200,000 fst. z Sidney do Londynu.

Dowiadujemy się z Grahamstown, osady naszéj w południowéj Afryce, że na początku czerwca r. b. padał tam śnieg — pierwszy od roku 1829. Dwóch ludzi zmarzło tam od zimna.

Według wiadomości z Bombaj z d. 3 lipca, cholera zrządzała jeszcze wielkie spustoszenia tak w angielsko-wschodnio-indyjskich posiadłościach, jak i w Peuczabie oraz w Pessawurze. W mieście Lahora umierało przez długi czas, codzień 500 — 600 ludzi, teraz zmniejszyła się ta liczba do 50 — 60, wszelako obliczono liczbę zmarłych dotychczas w samem mieście i jego okolicy na 20 do 30,000.

— *Madryt* 23 *Sierpnia.* —

Gaceta zawiera drugi wykaz 54 nowo mianowanych senatorów. Ogólna liczba mianowań wynosi 119, z których jest 28 grandów hiszpańskich, 30 byłych ministrów, 2ch członków teraźniejszego ministerstwa, kardynał arcybiskup Sewilski, 1 arcybiskup i 12 biskupów.

oraz znaczna liczba wyższych oficerów.

Jlny kapitan Mazarredo wydał rozkaz dzienny do wojska, w którym chwali karność jego i wyświadczone dnia 19 b. m. usługi ojczyznie, oraz dziękuje mu w imieniu kraju i królowéj, która je za to wynagrodzi.

Wiele z uwięzionych osób wypuszczono już na wolność. Handlarze, którzy swych sklepów otworzyć nie chcieli, zapozwani zostali przed sądy cywilne. Lubo teraz pootwierali już swoje sklepy, ale zbyt wysokie naznaczając ceny za towary swoje, np. 200 realów (80 złp.) za parę trzewików i t. p., lub nawet nie chcąc ich wcale sprzedawać, objawiają przez to niechęć swoją.

— *Dnia* 24 *Sierpnia.* —

Od dnia 21 b. m. stan stolicy jest zupełnie spokojny; wszystkie sklepy są pootwierane, a rzemieślnicy powrócili do swych zatrudnień.

Królowa wysłała z Mondragon do Bordeaux pana Alcentara Navarro, jlnego kommissarza bulli krzyżowéj, aby powitał królewiczów francuzkich i towarzyszył im do Pampelony; ztąd zastąpi go jenerał Zarco-Valle.

Dnia 20 zwidziły królowe Oñate, miasto uniwersyteckie, wsławione w czasie ostatniéj wojny domowéj i o dwie mile od Mondragon odległe. Tam wysiadły w tym samym domu, w którym mieszkał Don Karlos podczas wojny domowéj. Podobne przypadki często się zdarzają królowéj w prowincyach Baskijskich. Przypadkowo weszła raz także w Ormiaztegui do domu, w którym spędził był swoje łata dziecinne jenerał Zumalacarregui, sławny dowódca karlistowski, a w którym teraz mieszka brat jego, pleban téj parafii. Nazajutrz zwidziły królowe sławną grotę Udalla na górze tegoż nazwiska, 300 metrów długości mającą.

W kilku miejscach Katalonii wybuchły niespokojności skutkiem podwyższenia podatków; przyszło nawet do bitwy między wojskiem i obywatelami, w któréj z obu stron było kilku poległych i ranionych.

Jenerał Amettler umknął z dotychczasowego miejsca pobytu swego Chaumont we Francyi i ukrył się w departamencie Arrege, czekając na sposobną chwilę do wtargnienia na ziemię hiszpańską. Posterunki francuzkie nad granicą Hiszpanii otrzymały rozkaz podwojenia swéj czujności, z czego się okazuje, że rząd hiszpański wyśledził nowe plany rewolucyjne.

— *Konstantynopol* 20 *Sierpnia.* —

Minister skarbu, Mussa Safweti Pasza, który w ostatnich latach tak wielki wpływ wywierał na sprawy tego państwa, został d. 13 b. m. wieczorem z urzędu złożony i przez Nafiza Paszę który już dawniéj ten urząd piastował, zastąpiony. Tymczasowy kierunek wydziału spraw zagranicznych, na czas niebytności Szakib Efendego, ktory, jak wiadomo, z szczególnem poselstwem udaje się do Syryi, powierzony został byłemu posłowi przy dworze londyńskim, a dotychczasowemu członkowi rady państwa, Ali Efendemu. Mustafa Efendi, brat usuniętego ministra skarbu i dotychczasowy Musterszar w Arsenale, został również usunięty, a urząd ten powierzono Mudirowi Topchany, Tewfik Bejowi, którego zastąpił znów Mustar Bej, były poseł w Wiedniu.

Rozmaitości.

OPACTWO WESTMINSTER. (*)

(*Wyjątek z dziennika podróży w r.* 1842 *odbytéj.*)

Po raz pierwszy postrzegłem tę dziwną budowę w dzień mglisty i pochmurny. Wierzchołki wysokich jéj wież nikněły w warstwach mgły, obwisłéj nad Londynem; starodawne okna słabo oświecało blade światło dzienne; jakaś posępna powaga spoczywała na murach starożytnych, po nad któremi przemknęło się dwanaście wieków. Ileż zniknęło pokoleń, ile było rewolucyj w obec tych świadków niemych! Tu, po bitwie pod Hastings, Wilhelm Zwycięzki z tłuszczą barbarzyńców zginał kolana przed grobem Edwarda; tu reformacya zostawiła po sobie ciężkie ślady; tu żołnierze Kromwela zamieniwszy kościół na koszary, bankietowali i zuchwale poniewierali świątynię.

Teraz przybytek ten jakby zamienił się na smętarz: zewnętrzne filary, kaplice i sam kościół napełniają katakumby. Królowie, wielcy wodzowie, znakomici ministrowie, mówcy, poeci, artyści, uczeni, uwieńczeni sławą, spokojnie tu leżą w ciszy śmiertelnéj. Wszystkie wielkości, wszelka potęga, wszystkie namiętności zrównała równość popiołów.

Opactwo mieści w sobie przeszło czterysta katakumb, i kosztownych pomników, a nad wieloma z nich mimowolnie zastanawia się podróżnik.....

Elżbieta i jéj ofiara Marya Stuart spoczywają jedna obok drugiéj, pod pysznemi baldachinami, zrobionemi z marmuru, w wspaniałych katakumbach. Popioły nieszczęśliwéj królowéj przeniósł tu jéj syn, jakby dla tego, ażeby przynajmniéj grób jéj zaćmił swą spaniałością mogiłę wroga.....

Fox i Pitt, dwaj mówcy—współzawodnicy, teraz na zawsze milczący, także leżą razem.

Pyszny pomnik kryje popioły Henryka V; lecz posąg tego monarchy sztucznie wyrobiony z drzewa, leży bez głowy: głowa była ze srebra, i została odjętą podczas wojeń domowych.

Kaplica Henryka VII. odznacza się nadzwyczajnie wyszukanem wykończeniem, nad którą wysiliła się sztuka architektoniczna; Henryk i jego małżonka spoczywają pod niewielkim bronzowym pomnikiem, otoczeni znakomitościami swego czasu; nad niemi zawieszony hełm, kindżał i chorągiew, herb rycerzy Łaźni, drugiego orderu państwa.

W kaplicy Sgo Pawła niemożna pominąć kolosalnego pomnika Dżems Watta: przedstawiono

*) Niektórych dziejopisów angielskich jest mniemanie, że ta świątynia jeszcze za Siberta Króla saskiego była zaczęta; późniejsi zaś twierdzą że kościół Westminsterski w XIII. wieku za czasów Henryka III. był rozpoczęty; obiedwie zaś piękne wieże dopiero w roku 1735, podług rysunku Krzysztofa Wrena ukończone zostały, formę ma krzyża, jego długość wynosi 360, a szerokość 198 stóp. Miejsce koronacyi królów angielskich. Przyp. Tłóm.

go zajętego układaniem planów. Poniżej następujący napis:

„Nie dla tego, ażeby uczynić wiecznem to imie, które będzie żyć, dopóki kwitną sztuki, lecz ażeby pokazać, że ludzie umieją cenić tych, którzy zasługują na ich wdzięczność; Król, jego ministrowie, wielcy panowie i obywatele państwa wznieśli ten pomnik James Wattowi, który siłą swego jeniuszu i pracą udoskonaliwszy machinę, powiększył pomyślność swojej ojczyzny, podwyższył siłę człowieka i zajął wysokie miejsce między znakomitemi badaczami nauk i prawdziwemi dobroczyńcami świata.“

Niuton (Newton) wsparty jest łokciami na 4ch księgach, na których napisano: Teologia, chronologia, optyka i matematyka; wskazuje na zwitek, podtrzymywany przez cherubinów, nad nim ogromny glob, na którym oznaczona droga komety, z r. 1680 ze znakami, konstellacyami i planetami. Na globie, astronomia, w postaci kobiety, siedzi z zakrytą księgą. U spodu płaskorzeźby przedstawiają rozmajte zajęcia Niutona; na podstawie łaciński napis wymienia wszystkie jego zasługi i kończy się wykrzyknikiem:

„Jak wiele przyczyn mają śmiertelni pysznić się z istnienia takiej ozdoby rodu ludzkiego!“

Przejdziemy teraz ku stronie południowej, która się zwie Kątem Poetów (Poet's Corner.) Tu spoczywają znakomici literaci i artyści; nad ich grobami stoją skromne pomniki, i ta część kościoła przeznaczona dla nich z łaski mocarzy, nie odznacza się ani wspaniałością, ani wyszukanem wykończeniem. Popiersie albo statua zdobią większą część grobów. Smutek rozlany nawet na marmurze, mimowolnie porusza każdego; szczególnie Butler, Dreyden, Milton, Grey, Ben Johnson i Goldschmidt mają to ciężkie piętno.

Pierwszy poeta, któremu tu postawiono pomnik, był Czauscz, i być może, gdyby nie on, to poeci nie dostąpiliby tego zaszczytu. Popioły jego przeniesiono tutaj w r. 1400, to jest, w rocznicę jego śmierci, lecz pomnik postawiono po upływie półtora wieku przez Brima, professora Uniwersytetu Oksfordskiego, który należał do czcicieli poety.

Na ścianie był wyrznięty napis, który się kończył tą smutną prawdą: Aerumnarum requies mors!

Pomniki znamienitych pisarzy, zdobiące Westminster, są po większej części daniną entuzyazmu osób ich ceniących. Spencer obowiązany za to Hrabini Dorset, Milton, Dreyden, Butler, Szekspir, Filips otrzymali tę ostatnią daninę od osób prywatnych. I należy zrobić uwagę, że jedni tylko anglicy posuwają do tego stopnia uczucie wdzięczności dla talentu; w innych krajach prochy wielkich mężów w takiéj samej są pogardzie, w jakiéj sami ci ludzie byli za życia. (*D. n.*)

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 16 do dnia 17 Września.

O'Donell Henryk hr., Straszewska Wanda ob., z Polski; — Lipiński Karol pierwszy skrzypek N. Cesarza Rossyi; Bocheński Tadeusz, Skarbek Tekla, Leduchowski Tadeusz Cesarstwa Austryackiego pensyonowany jenerał, Ogiński xżę, Kasparek Józef, Milewski Walenty, z Galicyi.

Wyjechali z Krakowa.

Lavia Salvator, Gniazdowski Felix, Gedroic Marya xżna, Ogrodziński Grzegórz, do Polski; Sroczyński Edward, do Galicyi; — Lesser Jan, Karnicka Henryka hr., Karnicki Roman hr., Zdębiński Józef ob., Traube Wilhelm, Waszclowska Franciszka, do Prus.

Doniesienia Urzędowe.

Nro. 5222.

TRYBUNAŁ

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Na skutek wniesionego przez Ferdynanda Gołemberskiego żądania, o przyznanie synowi jego Stanisławowi spadków po Wiktoryi Gołemberskiéj matce i Józefie siostrze, tudzież proszącemu po córce jego Józefie, pozostałych. Trybunał po wysłuchaniu wniosku Prokuratora w myśl artykułu 12go ust. Hyp. z roku 1844 wzywa wszystkich prawa do powyższych spadków mieć mogących, aby się z stósownemi dowodami w ciągu trzech miesięcy do Trybunału zgłosili, w przeciwnym bowiem razie po upływie rzeczonego terminu, spadki o których mowa zgłaszającym się Stanisławowi i Ferdynandowi Gołemberskim przyznane zostaną.

Kraków d. 15 Września 1845 r.

Prezes Trybunału,
MAJER.

(1r.) Sekr. *Lasocki*,

Pisarze Banku Pobożnego w Krakowie.

Na żądanie strony interessowanéj zawiadomiają, iż od fantu korali nici 3 ważących łutów 6¾ dnia 2 Grudnia 1842 roku do N. 126 pod Literą Z. w Banku Pobożnym zastawionego, według oświadczenia zgłaszającéj się o wykupno jego osoby kartka czyli rewers Bankowy miał zaginąć, przeto wzywają wszystkich interes w tem mieć mogących, aby o wykupienie tegoż fantu najdaléj do dnia 1 Listopada r. b. zgłosili się, gdyż w razie nie zgłoszenia, rzeczony fant osobie zgłaszającéj się, po tym przeciągu czasu niezawodnie wydanym będzie.

Kraków dnia 30 Lipca 1845 roku.

X. *Piątkowski* P. B. P.

(2r.) *Stachowicz* K. B. P.

LOTERYA KRAJOWA.

W ciągnieniu 1168 dnia 17 Września 1845 roku w przytomności osób od Rządu do tego wyznaczonych, wyciągnięte z koła zostały następujące Numera:

48. — 64. — 61. — 39. — 10.

Przyszłe ciągnienie 1169 przypada dnia 24 Września 1845 roku.